

ու կը պղտորէ ցաւալիօրէն Անթիլիս-
էջմիածին երկու Աթոռներուն յարարե-
րութիւնները, կը դրէ Սրբազանը. «Մէկ
եկեղեցիմ» մէկ գերագոյն իշխանութիւն
միայն կրնայ ունենալ: Ուսկից կը հե-
տեցնէ թէ երկու հաւասարազօր Ա-
թոռներու գոյութիւնը հակասութիւն
մըն է:

Պատրիարք Հայրը կը բանաձեւէ ըս-
կըզրուեց մը որ իրաւամբ կը գլէ ու
կ'անցնի պարզ եկեղեցական կարգապա-
հութեան ոլորտը, ու դաւանանքի սահ-
մանները կը կոխէ հարադատ քրիստո-
նեայի մը համար՝ որ կառչած է Աւե-
տարանի ամբողջութեան: Միասնակա-
նութիւնը որ յիշեալ սկզբունքով կը դա-

ւանինք, անհաշտ չէ սակայն տեղական
ազգային եկեղեցիներու ինքնօրինութեան
հետ, պայմանաւ՝ յարգուի նուիրապե-
տական աստուածադիր դասակարգումը:

Մեզի կը թուի թէ՝ աւետարանական
այս դերադոյն լոյսին ճառագայթումով,
Պատրիարք Հօր արդարօրէն աւաղած
խոցուածքները կրնան սպիանալ ու բուժ-
ուիլ միանգամ ընդ միշտ, Հայաստա-
նեայց եկեղեցւոյ միասնականութեան
ստորնութեք՝ ապահովելով Հայ ժողովուր-
դին միասնականութիւնն ալ, որ մերօր-
եայ Հայութեան համար աւագ կարեւո-
րութիւն ունի: Ինչ որ սրտանց կը մաղ-
թենք:

ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊՍ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ԳՐԱՆԻ ՄԸ ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆՆԵՐ

ԳՐՈՒԱԾ Յ. ՔԻՒՐՏԵԱՆԵ

L'ART DECORATIF DE L'ARME-
NIE MEDIEVALE: Քառածալ,
լաթակազմ, էջ 62 եւ քաղմաքիւ մե-
ծադիր նկարներ, ոմամբ գումաւոր:

Հայ գեղարուեստական զարդարուես-
տի նուիրուած այս հատորը իրա-
պէս ներկայանալի է իր նկարներով եւ
սպազորութեամբ: Մեր սքանչելի միջ-
նադարեան արուեստին մասին այսպիսի
հատորներ օտար լեզուով (Ֆրանսերէն,
անգլիերէն, իտալերէն, ռուսերէն, գեր-
մաներէն) շատ խոշոր պակաս մըն է որ
կը լեցնեն: Բնական է, ընտրովի կա-
տարուած հայկական արուեստի հարա-
զատ նմոյշներն են, որոնք հոս ներկա-
յացուած են եւ այլուր ալ պէտք է որ
ներկայացուին: Նոյն ատեն ուրախ ենք
որ դործը Ֆրանսերէն Հրատարակուած է,
անշուշտ յուսալով որ աւելի շատ օտար-
ներու մէջ տարածուի:

Աշխատութեան ներածականը ներ-
կայացուած է Ն. Ստեփանեանի ստորա-

դրութեամբ որ ինքզինքը «գեղարուես-
տի քննադատ» կը ներկայացնէ: Գործին
նկարները ընտրած է Ա. Չաքմազեան,
իսկ լուսանկարչները՝ թէ՛ դունաւորի
եւ թէ՛ սեւ-ճերմակի, օտարներ են (Վ.
Մօնին եւ Ա. Ալեքսանտրով): Ստեփան-
եան պարտ ու պատշաճ շնորհակալու-
թիւն կը յայտնէ Հայ արուեստի մասին
հմուտ՝ մեռած կամ ողջ հեղինակներու,
որոնց հեղինակութեան եւ աջակցու-
թեանց պարտական է այս գործին պա-
տաստութիւնը: Ձի մոռնար յիշել եւ
Ռ. Դրամբեանն ու Ս. Մնացականեանը՝
որոնք վերջնական քննողները կ'ըլլան
գործին: «Մեծ դիտնականներու» շար-
քին սակայն Ադոնցը չէ յիշուած, հա-
կառակ որ ներածականին առաջին խո-
շոր մէջընթացը Ադոնցն է:

Ներածականին մէջ ոչ միայն աճա-
պարանք մը կայ մեր արուեստին վրայ՝
դրացի օտար արուեստներու ազդեցու-
թիւնը տեսնելու, այլ նոյնիսկ բաներ՝
որոնք հեղինակը եւ իր խորհրդատու-

ները լաւ դիտնալու էին, սխալ ներկա-
յացուած են: Օրինակ էջ 8 կ'ըսուի.
«Մեր թուականէն առաջ իններորդ դա-
րուն, Հայաստան ՆՈՒԱՃՈՒԵՑԱՒ Ու-
րարական ՀՁՐ պետութենէն: Ուրար-
տացիները Հայաստանի մէջ թողուցին
մեծ թիւ մը յուշարձաններու... Հայերը
օգտուեցան Ուրարտացիներու իրադո-
ւումներէն շինարարութեան արուեստին
մէջ...» եւայլն: Իբր թէ Ուրարտացի-
ները Հայերէն տարբեր, եկուոր, ժողո-
վուրդ մըն էին: Ինչպէս ժողովուրդ մը
կրնայ ինքզինքը նուաճել...:

Անկատար եւ հարեւանցի է Հայկա-
կան Հին փայտափորագրութեան մասին
տեսութիւնը: Ծանօթ խնկամաններուն
թէ՛ ծագման եւ թէ՛ թուականին մասին
տրուած տեղեկութիւններ անճիշդ են:
Պատկերագրութիւնը իր շարագրութեամբ
Հայկական չէ եւ ոչ ալ խնկամանները
է. դարէն վերջի գործ, հաւանաբար
Միջագետք շինուած: Պատկերագրու-
թիւնը Մոզէիի աւետարանի մանրանը-
կարչութեան հետ համեմատելը «գեղ-
արուեստի քննադատ» չէր յուսացուիր:
Հայերը պղինձի կամ անագապղինձի վը-
րայ թափու պատկերագրութիւն չեն
մշակած, այլ փորագրուած հասած է
մեզի: Արծաթի եւ ոսկիի վրայ ուրու-
կէն կատարած են այդ մետաղներէ թի-
թեղներու վրայ: (Յուսանք եւրոպական
թանգարաններու փորձադէտները, որոնք
ծանօթ են այս բուրվառներուն, նե-
րածականին այս մասը չեն կարդար,
կամ կարդալէ վերջ բարի կ'ըլլամ մեր
յաւակնատուքիւնը մեր տգիտութեամբ
վերագրելու): Եթէ այս բուրվառներէն
քանի մը հատ գտնուած են Անիի աւե-
րակներուն մէջ, անոր համար է որ ա-
ւարառու հորդանները չէին կրնար գո-
ծածել զանոնք:

Մենք հաստատ կը մնանք մեր այն
քանիցս կրկնած կարծիքին վրայ, որ Հայ
արուեստի նկարագրութիւնները պէտք է
միայն եւ միայն ծանօթութիւն պարու-
նակեն Հրատարակուած նկարներուն մա-
սին, եւ պէտք է հրաժարին ներածական
գրելու ցանկութենէն:

ԲԱՆՐԵՐ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ԲԻՒ 10: Մեծ
ուքածալ, լաթակազմ, էջ 492: Երե-
ւան, 1971:

Խորհրդային Հայաստանի լաւագոյն,
մնայուն արժէքով պարբերականին այս
թիւ 10րդը թէեւ չունի նախորդ քանի
մը թիւերուն ճոխութիւնը, այսուհան-
դերձ լաւագոյն հայագիտական պարբե-
րականն է, որեւէ լեզուով հրատարակ-
ուած ուրիշ հանդէսներէն՝ Խորհրդային
Հայաստանի կամ Սփիւռքի մէջ: Անու-
րանալիօրէն գիտական լրջութեամբ եւ
ըմբռնումով այս Հրատարակութիւնը
ցաւալիօրէն չ'երեւար աւելի յաճախ կամ
աւելի ստուարաէջ: Վստահօրէն ատոր
պատճառը Հրատարակելի կարեւոր նիւ-
թերուն պակասը չէ:

Առաջին յօդուածը վաստակաւոր Սեն
Արեւշատեանի գրէն է, նորիւրուած
«Պլատոնի երկերի Հայերէն թարգմա-
նութեան ժամանակը» նիւթին: Յօդուա-
ծին սկիզբէն իսկ Արեւշատեան չ'ընդու-
նիր Մանանդեանի առաջարկած «յունա-
րան դպրոցի... ժամանակագրական շըր-
ջանակները», զանոնք «խիստ վիճելի»
գտնելով եւ իր աշխատութեան «հիմք»
կ'ընդունի «Գալուստ Տէր-Միկայէանի
առաջարկած ճիշտ ժամանակագրական
եզրը» (էջ 8):

Ինչպէս ծանօթ է, Պլատոնի երկերէն
Հայերէն թարգմանութեան միակ ձեռա-
գիրը Վենետիկի Միխիթարեան հաւաքա-
ծոյին մէջ կը գտնուի: Արեւշատեան
նկատի ունենալով իրմէ առաջ ըսուած-
ները, թարգմանութեան ժամանակին
մասին կը խորանայ նիւթին մէջ վեր-
ջապէս եզրակացնելով որ Պլատոնի եր-
կերուն «թարգմանութիւնը յունարան
դպրոցի Չ. դարու կարեւորագոյն նուա-
ճումներէց մէկն է»:

Երկրորդ յօդուածը Հէնրիկ Յովհան-
նիսեանի գրէն՝ նուիրուած է «Ողբեր-
գութեան որպէս գրական տեսակի ըմ-
բռնումը Դիոնիսիոս Թրակացու հայ
մեկնութիւններում», Կիմ Մուրադեան
կը ստորագրէ «Մրադարութիւններ Բար-
սեղ Կեսարացու վեցօրեայում»: Այս
կարեւոր գործին միակ եւ սխալաշատ